

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека

**НАУКОВА БІБЛІОТЕКА –
ІНТЕГРУЮЧИЙ ЦЕНТР
ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

*(Матеріали XII-ї науково-практичної конференції
31 серпня 2018 року)*

Рівне 2018 р.

УДК 027.7(477.81)

Наукова бібліотека – інтегруючий центр інформаційного простору Рівненського державного гуманітарного університету : матеріали XII-ї науково-практичної конференції, 31 серпня 2018 р. / РДГУ; Наук. б-ка; за ред. С.Н. Грипич, Г.П. Семенюк. – Рівне, РДГУ. – 2018. – с.

Відповідальна за випуск:

С.Н. Грипич - доцент,
директор наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету.

Укладачі:

С.Н. Грипич - доцент,
директор наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету.

Г.П. Семенюк – заступник
директора з науково-методичної
діяльності наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

До збірника увійшли матеріали XII-ї науково-практичної конференції «Наукова бібліотека – інтегруючий центр інформаційного простору Рівненського державного гуманітарного університету», в яких розглядаються різноманітні питання діяльності наукової бібліотеки, спрямовані на допомогу інформаційному забезпеченню освітнього та наукового процесів університету.

Ухвалено методичною радою наукової бібліотеки
Рівненського державного гуманітарного університету

**Наукова бібліотека РДГУ
м. Рівне, вул. Пластова, 31
33028
[http:// library.rshu.edu.ua](http://library.rshu.edu.ua)
library.rshu@gmail.com**

Н. М. ЛЕЩУК

зав. відділу

комплектування та обліку

фондів наукової бібліотеки

Рівненського державного

гуманітарного університету

ДОКУМЕНТНІ ФОНДИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НА ДОПОМОГУ ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ ПРОЦЕСАМ РДГУ

***Резюме.** Висвітлено роль документних фондів наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ) в інформаційному забезпеченні освітнього та наукового процесів. Розглянуто критерії та принципи формування документних ресурсів наукової бібліотеки закладу вищої освіти.*

***Ключові слова:** бібліотека закладу вищої освіти, документний фонд, інформаційні ресурси, формування фондів, книгозабезпеченість.*

***Постановка проблеми.** Трансформація системи освіти, що обумовлена структурними змінами в суспільстві, його інформатизацією та підвищенням ролі набутих знань, визначає не лише стратегію розвитку закладів вищої освіти, але й стратегію розвитку їх бібліотек.*

Бібліотека закладу вищої освіти (ЗВО) є центром інтегрованого інформаційного забезпечення освітнього та наукового процесів. Однак, напрями діяльності бібліотеки конкретного закладу освіти визначаються рівнем його розвитку, особливостями освітнього процесу, наявністю філій, фінансовими можливостями та ін.

Бібліотека знаходиться в тісному безперервному процесі взаємодії з різними структурами ЗВО : обмінюється інформацією, вивчає потреби користувачів, залучає різноманітні ресурси, надає інформаційні послуги, розвиває співпрацю, отримує фінансування. Виконання завдань, що стоять перед бібліотекою, в повній мірі залежить від інтеграції та координації її діяльності з факультетами, кафедрами, науковими підрозділами. З іншого боку, від ефективної діяльності бібліотеки, стану її ресурсної бази, різноманітності бібліотечних сервісних послуг безпосередньо залежить повноцінне функціонування всіх структур ЗВО, а отже, як наслідок цього, - якість освіти.

Мета полягає у висвітленні ролі документних фондів як інформаційного ресурсу наукової бібліотеки на допомогу освітньому та науковому процесам Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ) та розкритті основних аспектів їх формування.

Виклад основного матеріалу. Наукова бібліотека РДГУ має у своєму розпорядженні значні за обсягом і унікальними за складом інформаційні ресурси, складовою яких є документні фонди.

Документний фонд – це стаціонарна, систематизована, споряджена довідково-пошуковим апаратом сукупність документів, що комплектуються відповідно до завдань документної системи з обслуговування користувачів документованою інформацією [6].

Як зазначено в чинному «Примірному положенні про бібліотеку вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації», бібліотечні фонди формуються згідно з навчальними планами, програмами та тематикою наукових досліджень освітнього закладу шляхом придбання наукової, навчальної, довідкової, художньої літератури, періодичних, аудіо-, відео- видань, CD, DVD дисків та електронних баз даних, вироблених як в Україні, так і за кордоном [5].

Формування документного фонду наукової бібліотеки РДГУ базується на змістовних, кількісних і видових критеріях відбору видань. Змістовний та кількісний критерії комплектування фонду передбачають врахування всіх факторів макросередовища бібліотеки університету : зміни профілю підготовки фахівців; відкриття нових спеціальностей і спеціалізацій; оновлення змісту навчання; зміни нормативів забезпеченості виданнями; моральне і фізичне старіння навчальних видань; зростання вартості видань; розвиток нових інформаційних технологій. Спираючись на змістовний аспект, враховуються всі фактори освітнього простору для відбору документів, відповідних за змістом і науковою значимістю рівню і формам навчання та виховання в ЗВО. Видовий критерій відбору передбачає врахування оптимального співвідношення комплектування фонду традиційними, відео-, аудіо-, електронними ресурсами.

Також, одними з важливих принципів формування документних ресурсів наукової бібліотеки РДГУ є профілювання і координування. Бібліотека, як структурний підрозділ закладу освіти дотримується при комплектуванні вимог відповідності складу документних ресурсів номенклатурі спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка в університеті. Наукова бібліотека РДГУ, профілюючи документні ресурси, свідомо обмежує тематику і види придбаних видань, їх примірниковість, виходячи із завдань самої бібліотеки та потреб її користувачів.

Фонд наукової бібліотеки РДГУ є універсальним і багатогалузевим, основну частину якого становлять вітчизняні та зарубіжні видання філологічного (33,8%), суспільного (17,1%) та психолого-педагогічного (12,1%) спрямування. Це книги, брошури, періодичні видання, автореферати дисертацій, документи на електронних носіях. Проаналізувавши стан інформаційних ресурсів можна констатувати, що при загальному документному фонді майже

540000 примірників, навчальна література становить 60%; наукова література – 9%.

Основним джерелом книгопостачання є видавничі організації різних форм власності, книгообмін, а також дари авторів, закладів освіти, благодійних організацій, видавництв, приватних осіб. Значний внесок в науку і освітній процес здійснюють викладачі РДГУ. Видання, публікації, в яких знаходять своє відображення результати наукової діяльності викладачів і співробітників РДГУ, є ваговою складовою фонду бібліотеки. Це монографії, навчальні посібники, збірники наукових праць, матеріали семінарів і конференцій та ін. Завдання полягає в тому, щоб ці видання обов'язково надходили до фонду бібліотеки та дозволяли формувати новий інформаційний ресурс – Інституційний репозитарій Рівненського державного гуманітарного університету, який, будучи складовою частиною електронної бібліотеки, за допомогою мережових сервісів зберігає, систематизує та поширює твори у цифровому вигляді, відіграючи важливу роль у науковій комунікації.

Найбільшу цінність з точки зору актуальності та оперативності отримання інформації для користувачів представляють періодичні видання, які займають пріоритетне місце в інформаційному забезпеченні освітнього та наукового процесів.

Фонд періодичних видань наукової бібліотеки РДГУ формується шляхом щорічної передплати українських журналів та газет, що є необхідними в освітній та науковій діяльності університету. Здійснюючи поточне комплектування фонду періодичних видань, особливого значення набуває інтерактивна взаємодія бібліотеки з кафедрами для уточнення напряму комплектування згідно з профілем університету для найповнішого та якіснішого відбору видань до фонду.

Відповідно до специфіки університету, особливостей освітнього процесу фонд періодичних видань комплектується:

офіційними виданнями державних та громадських установ з матеріалами нормативного чи директивного характеру, науковими періодичними виданнями університетів та академічних установ, науково-популярними, науково-методичними, літературно-художніми часописами. Найбільш затребуваними є журнали та газети з питань психолого-педагогічних, гуманітарних та соціально-економічних наук – пріоритетних напрямів університету. Серед них : «Педагогіка і психологія», «Початкова школа», «Вища освіта України», «Український історичний журнал» та ін.

Суттєвий вплив на якість освіти має науково-методичне забезпечення сучасного освітнього процесу, що здебільшого визначається рівнем забезпечення підручниками та навчально-методичними посібниками. Формування фонду навчальної літератури здійснюється з урахуванням книгозабезпеченості навчальних дисциплін і спеціальностей. Книгозабезпеченість освітнього та наукового процесів є одним з головних завдань роботи бібліотеки університету і, зокрема, відділу комплектування та обліку фондів. Ретельний облік усіх нових надходжень до бібліотечного фонду за навчальними дисциплінами дає можливість бібліотеці аналізувати політику комплектування, а для університету дані цієї статистики стають вирішальними під час акредитації спеціальностей освітнього закладу.

Використання автоматизованих систем обробки та обліку даних дозволяє швидко надати будь-яку інформацію для прийняття управлінських рішень. Керуючись навчальними планами факультетів, відслідковуються нові дисципліни, особлива увага приділяється їх книгозабезпеченню, наприклад: «Загальне біорізноманіття», «Теорія лексикографії», «Компаративні студії» та ін. Також систематично відвідуються кафедри з метою прийняття спільних рішень щодо питань книгозабезпеченості, адже якісно сформувати фонд бібліотеки неможливо без координації зусиль з адміністрацією та кафедрами РДГУ, які

повинні володіти інформацією щодо відповідності ресурсів бібліотеки програмам дисциплін, що читаються на факультетах університету.

Наукова бібліотека веде «Картотеку книгозабезпечення освітнього процесу університету» в традиційному (картковому) та електронному варіантах, яка постійно поповнюється та редагується. На її основі здійснюються розрахунки книгозабезпеченості навчальних дисциплін відповідно до контингенту студентів та готуються до видання посібники серії «Інформаційно-методичне забезпечення дисциплін кафедр фондами наукової бібліотеки РДГУ», які висвітлюють і систематизують відомості про стан документного забезпечення навчальних дисциплін відповідної кафедри фондами наукової бібліотеки РДГУ. В рамках цієї серії підготовлено та видано друком науково-методичні посібники «Кафедра історії України », «Кафедра загальної і соціальної психології», «Кафедра вікової та педагогічної психології», «Кафедра практичної психології та психотерапії», «Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)», «Кафедра педагогіки початкової освіти» та ін.

Одним із пріоритетних напрямів роботи наукової бібліотеки РДГУ є інформаційно-документальне забезпечення науково-дослідницької діяльності університету, адже результативність наукових досліджень значною мірою залежить від того, наскільки повно та своєчасно задовольняються інформаційні потреби науковців. Дуже важливо використовувати всі можливості для поповнення фонду науковими документами, актуальними для розвитку наукової роботи в університеті. Важливим є надходження до фонду видань викладачів кафедр. Постійно поповнюється фонд наукової літератури збірниками наукових праць, де публікуються результати теоретичних та експериментальних досліджень науковців. Серед таких видань – «Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах

освіти», «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії», «Панорама політологічних студій» та ін. За останні роки фонд наукової бібліотеки РДГУ значно поповнився авторефератами дисертацій, які надсилають автори досліджень, представлених на здобуття наукового ступеня. Слід зазначити, що науковою бібліотекою РДГУ було підготовлено та видано друком науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Автореферати дисертацій у фондах наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету. Педагогічні науки. Психологічні науки».

Отже, можна стверджувати, що в умовах трансформації та розвитку ЗВО змінюються і завдання бібліотеки, значно зростає їх роль в освітньому, науковому та виховному процесах. Діяльність бібліотек спрямовується на виконання всіх стратегічних освітніх, наукових завдань, що полягає в поступовому переході на якісно новий рівень роботи – моделювання бібліотечного простору шляхом створення максимально можливого, за наших умов, доступу до бібліотечних ресурсів, створення такого середовища, компоненти якого відповідають особливостям розвитку читачів, допомагають реалізувати їх різноманітну мотивацію [1].

Наукова бібліотека РДГУ з її значними профільними документними ресурсами, з цілеспрямовано організованим інформаційним обслуговуванням професорсько-викладацького складу, студентів є важливим компонентом освітньо-інформаційного простору України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грипич С. Н. Роль бібліотек ВНЗ в інформаційній підтримці освіти та науки в контексті модернізації вищої освіти / С. Н. Грипич // Роль бібліотек вищих навчальних закладів в інформаційній підтримці освіти та науки в

контексті модернізації вищої освіти : зб. матеріалів V науково-практичної конференції 30 серпня 2011 р. – Рівне : [РДГУ], 2011. – С. 3-22.

2. Долбенко Т. О. Документні ресурси бібліотек : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Т. О. Долбенко, Ю. І. Горбань ; М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2018. – 346 с.

3. Пізюта В. Г. Управління фондами: наукове підґрунтя, критерії ефективності, практичні аспекти / В. Г. Пізюта // Бібліотечні фонди як інформаційний ресурс у контексті сучасних тенденцій та перспектив розвитку : зб. матеріалів VII наук.-практ. конф., м. Рівне, Наукова бібліотека РДГУ, 29 серп. 2012 р. / укл.: С. Н. Грипич, Г. П. Семенюк. – Рівне : РДГУ, 2013. – С. 3-18.

4. Про затвердження Примірного положення про бібліотеку вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації : наказ М-ва освіти і науки України від 6 серп. 2004 р. № 641 // Інформація для бібліотек вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації [Електронний ресурс] / Наук. б-ка ім. М. Максимовича Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Режим доступу: [http://libgw.univ.kiev.ua/ukr/for lib/nakazmou.html](http://libgw.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/nakazmou.html). – Назва з екрана.

5. Швецова-Водка Г. М. Документознавство : слов.-довід. термінів і понять : навч. посіб. / Г. М. Швецова-Водка. – 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2012. – 319 с.

ЗМІСТ

1. <i>Грипич С.Н.</i> Наукова бібліотека - інтегруючий центр інформаційного простору Рівненського державного гуманітарного університету.....	3
2. <i>Поліщук С.М.</i> Наукові комунікації: від відкритого доступу до інформації – до відкритої науки.....	25
3. <i>Лещук Н. М.</i> Документні фонди як інформаційний ресурс наукової бібліотеки на допомогу освітньому та науковому процесам Рівненського державного гуманітарного університету.....	33
4. <i>Мельничук Г. П.</i> Фонд електронних видань як складова створення «Електронної бібліотеки» в науковій бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету.....	41
5. <i>Буравкова Л. М.</i> Формування інформаційної культури користувачів – важлива складова діяльності наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету.....	46
6. <i>Печончик Б. С.</i> Універсальна десяткова класифікація та її роль у формуванні довідково-пошукового апарату наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету.....	70
7. <i>Семенюк Г. П.</i> Культурно-просвітницька діяльність наукової бібліотеки як фактор наповнення інформаційного простору Рівненського державного гуманітарного університету.....	76

Збірник матеріалів

ХІІ-ї науково-практичної конференції

**НАУКОВА БІБЛІОТЕКА –
ІНТЕГРУЮЧИЙ ЦЕНТР ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Відповідальна за випуск:

С.Н. Грипич - доцент,
директор наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету.

Укладачі:

С.Н. Грипич - доцент,
директор наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету.

Г.П. Семенюк – заступник
директора з науково-
методичної діяльності
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

***Технічний редактор,
комп'ютерна верстка:***

Ю. М. Оліферчук –
провідний бібліотекар
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного
університету.

Формат 60 84 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times
Наукова бібліотека РДГУ

